

Oahppoplána – Jo3 boazodoallofága

Sámediggi mearridan láhkaásahussan 15.06.2021, lánkavuodđu:
suoidnemánu 17.b 1998 nr 61 lánka vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpahusa birra
(oahpahuslánka) § 6-4 nubbe lađas

Gusto 01.08.2022 rájes

Fága birra

Fága relevánsa ja guovddáš árvvut

Jo3 boazodoallofágas lea sáhka dan birra movt bohccuiguin bargat, okto dahje siiddas. Das lea maiddá sáhka hoaidit bohcco ja eará luondduresurssaid guoddevaš vugiin. Fága galgá maiddá leat veahkkin sealluhit ja viidáseappot fievrredit sámi kultuvrra, ja duddjot vuoddu boazodollui ođđajurddašeami ja ovdánahttima. Boazodoallofága galgá leat mielde loktemin árvoháhkama ja addá lassiváikkuhusaid báikkálaččat, nátionálalaččat ja sirkumpolára. Jo3 boazodoallofága galgá sihkarastit ahte boazodoalus leat máhtolaš boazobargit. Boazodoallofága addá mánggabealát gealbbu mii lea ávkin muđui servodahkii. Guovddáži boazodoalu ovdánahttimis lea sorjavašvuhta ja ovttasdoaimman luonddu ja olmmošlaš aktivitehtaid gaskkal.

Buot fágat galget leat mielde duohtandahkame oahpahusa árvovuoddu. Jo3 boazodoallofága galgá váikkuhit dasa ahte álgoálbmogiid árbevirolašmáhttu, kultuvra, árbevierut, giella ja eallinvuohki fievrriiduvvojit viidáseappot. Boazodoallofágas lea luondduruovttudoallu ja pástoralisttalaš doallovuohki vuodđun mas ovttasbargu ja searvevuhta lea guovddáži. Boazodoallofága ráhkkanahttá oahpahalli kritihkalaččat jurddašit, geavahit etihkalaš diehtomielalášvuoda ja boazodoallofágalaš gealbbu vai ovdána ja ipmirda movt guohtunguovlluid galgá áimmahuššat ja hálddašit guoddevaš vugiin. Fága galgá leat mielde addime máhtu bargi vuoigatvuodain ja golmma-bealát ovttasbarggu mearkašumis, mas bargoaddi, bargi ja eiseválddit barget ovttas ovdánahttit buoret bargoeallima.

Guovddášelemeanttat

Boazu ealáhusvuodđun

Guovddášelemeanttas boazu ealáhusvuodđun lea sáhka bohcco dárbbuin iešbirgejeddji eallin luonddus, ja dasa goski árbevirolaš boazodoallomáhtus. Viidáseappot lea sáhka dan gealbbus mii boazodoalus lea biebmobuvttadeaddjin ja kulturguoddin. Das lea maid sáhka ipmirdit movt resursa- ja arealahálddašeapmi, elliidčálgu, álbmotdearvvašvuhta, biebmosiikarvuhta ja biras- ja dálkkádatrivdamat gusket boazodollui.

Geavatlaš boazodoallu

Guovddášelemeanttas geavatlaš boazodoallu lea sáhka árbevirolašmáhtus, fágagielas, doallovugiin, doaimmaheamis ja etihkas. Geavatlaš boazodoallu addá gealbbu boazodoallobargguin geavahit árbevirolaš ja ođđaáiggi teknologijja. Guovddášelemeanta bidjá fuomášumi movt ángiruššan váikkuha

loahppabohtosiidda ja ođđa buktagiid ja bálvalusaid ovdánahttimii boazodoalus.

Dearvvašvuhta, biras, sihkarvuhta ja kvalitehtasihkkarastin

Guovddášelemeanttas dearvvašvuhta, biras, sihkarvuhta ja kvalitehtasihkkarastin boazodoalus lea sáhka fuolahit iežas ja earáid dearvvašvuođa ja sihkarvuođa ja birrasa ja buvttadansihkarvuođa boazodoalus. Guovddášelemeantta galgá veahkin addit ipmárdusa vuđolaš sihkarvuođas ja rutiinnain ja máhtu mo dorvvolaččat bargguid doaimmahit. Das lea maid sáhka gulahallat ja ovttasdoaimmat kvalitehtasihkkarastima dihte.

Fágaidrasttideaddji fáttát

Álbmotdearvvasvuhta ja eallimis birgen

Jo3 boazodoallofága fágaidrasttideaddji fáttás álbmotdearvvasvuhta ja eallimis birgen lea sáhka seailuhit ja viidáset ovdánahttit árbevirolašmáhtu ja ahte oahpahallit geavahit dán gealbbu ovdánahttit posiitiiva iešgova ja oadjebas identitehta boazobargin.

Demokratiija ja mielborgárvuhta

Jo3 boazodoallofága fágaidrasttideaddji fáttás demokratiija ja mielborgárvuhta lea sáhka gulahallamis, ipmirdeamis ja searvamis demokrátalaš, politihkalaš ja servodatekonomalaš proseassaide mat stivrejit ealáhusdoaimmaheami. Das lea maidái sáhka dahkat oahpahalliid diehtomielalažžan iežaset rollii álgoálbmotealáhusa ealáhusbargin báikkálaččat, našuvnnalaččat ja sirkumpoláralaččat.

Guoddevaš ovdáneapmi

Jo3 boazodoallofága fágaidrasttideaddji fáttás guoddevaš ovdáneapmi lea sáhka árbevirolašmáhtu ja bargovugiid árvoštallamis ja implementeremis vai sáhtta doaimmahit ja ovdánahttit guoddevaš boazodoalu ja háhkat birgejumi. Dat fáttmasta maid gealbbu árvoštallat ekonomiija, birrasa ja kultuvrra beliid hálddašeamis ja doaimmaheamis. Das lea maidái sáhka reflekteret vejolaš dálkkádatrivdadan váikkuhusaid boazodollui.

Vuodđogálggat

Njálmmálaš gálggat

Njálmmálaš gálggat jo3 boazodoallofágas mearkkaša máhttit gulahallat, čilget ja vuodustit iežas daguid. Viidáseappot mearkkaša dat ahte geavahit fágagiela ságastallamis ja ságaškuššat iešguđet ealáhusgulli bargguid birra.

Dat mearkkaša maiddái čilget ja ovdanbuktit boazodoalu beroštumiid eará beroštusjoavkkuide.

Máhttit čállit

Máhttit čállit jo3 boazodoallofágas mearkkaša dokumenteret ja raporteret bargguid ja spiehkastemiid. Dat mearkkaša maiddái gulahallat ja dieđuid lonuhit sihke boazodoalus siskkáldasat ja maiddái earáiguin. Viidáseappot gullá dasa suokkardit ja reflekteret čálalaččat fágalaš fáttáid ja čuolmmaid birra, ja čájehit ipmárdusa das movt dálkkádatrivevdamat váikkuhit boazodoalu doaimmaheami. Mearkkaša maid geavahit gálduid kritihkalaččat luohtehahti vugiin.

Máhttit lohkat

Máhttit lohkat jo3 boazodoallofágas mearkkaša geavahit geavahanneavvagiid ja buvttaválddahasaid, lohkat kárttaid ja ipmirdit fágateavsttaid. Mearkkaša maiddái orienteret guoskevaš lágain ja njuolggadusain. Viidáseappot mearkkaša dat ahte čađat háhkat ođđa dieđuid fágas ja háhkat alces máhtu digaštallamiin ealáhusa ja ealáhusberoštumiid birra, ja geavahit gálduid kritihkalaččat dárkkistahti vugiin.

Máhttit rehkenastit

Máhttit rehkenastit jo3 boazodoallofágas mearkkaša geavahit loguid, kalkulašuvnnaid ja meroštallamiid, go pláne, čađaha ja dokumentere doaimmaid ja buvttadeami. Dat mearkkaša maiddái ipmirdit guoskevaš tabeallaid, diagrámmaid, statistihka ja rehketoalu ja dulkot bohtosiid guhkit áiggis.

Digitála gálggat

Digitála gálggat jo3 boazodoallofágas mearkkaša geavahit digitála resurssaid čađahit meroštallamiid, ja lonohallat dieđuid doalus ja gulahaladettiin earáin. Viidáseappot mearkkaša dat geavahit digitála reaidduid, kárttaid ja neavvuid ja dulkot bohtosiid ja variašuvnnaid guhkit áigge badjel.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan jo3 boazodoallofágas

Gealbomihttomearit

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahpahalli galgá máhttit

- plánet, čađahit, árvvoštallat ja dokumenteret iešguđet bargguid dihto bohccuin ja ealuin okto ja ovttasráđiid earáiguin
- árvvoštallat ja geavahit heivvolaš bargovugiid doallodili ja ealáhaga ektui, ja dihto bohcco ja ealu meahtalaga vuođu
- reidet dárbašiid ja reaidduid iešguđet bargguide, geavahit ja áimmahuššat ja hálddašit bargodávviid, tehnikkalaš veahkkeneavvuid ja rusttegiid
- dovdat ja bagadit iežas ja siidaguimmiid bohccuid bealljemearkkaid, sohkaheali, agi, vuoimmi ja guolggá ja čorvviid vuođu
- válddahit árbevirolaš mearkumiid ja merket iežas dahje siidaoasi bohccuid
- fuobmát jus ovttaskas bohccos rievdá vuoibmi ja meahtalat ja álggahit heivvolaš doaibmabijuid gustovaš njuolggadusaid vuođu
- gulahallat eará boazobargiiguin, doallodili, ealáhaga eanadaga, dálkkiid, doaibmadiliid ja dálkkádatrievdamiid birra ja heivehit bargguid ja siidadoalu dan mielde
- gulahallat earáiguin ja šiehtadit čohkkema ja eallobuktimá gárddástallama hárrái, ja bargat oktasašbargguid gárddis ja doalvut ealu guohtumii
- válljet njuovvan- ja ealihanbohccuid, ja čilget válljema árbevirolašmáhtu, eallostruktuorra ja buvttadanmihtu vuođu
- heakkahuhttit bohcco gustovaš njuolggadusaid mielde ja njuovvat ja rihttet bohcco gustovaš ráinnasvuođaprinsihpaid vuođu
- váldit vára ja ávkkestallat maid bohccos oazžu duodjeávnnasin ja árbevirolaš biebmoráhkadeapmái ja árvvoštallat vejolašvuođa ođđa buktagiid ja bálvalusaide
- geavahit beatnaga ja láidestanhearggi ulbmillaččat ja reflekteeret ávkki das
- geavahit vásáhusvuođu máhtu ja ođđa vugiid dádjadit ja geahčadit eanadaga ja luottaid, časkilit ja dulkot lihkademiid ja jienaid luonddus go galgá vánddardit dorvvolaččat iešguđet dálkkiin, eanadagain ja siivun
- selvehit maid dálkkádatrievdamat daguhit ja ságaškuššat makkár guhkit áigge váikkuhusat dain leat boazodollui
- árvvoštallat eallosturrodaga iešguđet eanadagain, jahkodagain ja heivehit siiddastallama dan mielde
- selvehit boazofievrredeami gustovaš njuolggadusaid mielde
- časkilit gos boazu lea johtalan ja guhton ja árvvoštallat masttadanvára ja muitalit vejolaš masttademiid ja ovttasráđiid eará boazodolliiguin easttadišgoahtit masttademiid
- selvehit ja dokumenteret boraspiriid sihke árbevirolaččat, áicama, vuohttima ja ráppiid vuođu ja raporteret dan guoskevaš eiseválddiide ja árvvoštallat ja čađahit iešguđet vaháteastademiid boraspiriid vuostá
- reflekteeret iešguđet beroštusriidduid birra mat sáhttet čuožžilit boazodoalu guovdu ja makkár mearkkašupmi boazodoalus lea servodahkii

- árvoštallat riskka ja evalueret dárbbu álggahit eastadandoaimmaid ja fuolahit dearvvašvuođa, birrasa ja sihkarvuođa
- selvehit ja čađahit heaggagádjuma ja heahteveahki
- árvoštallat ovttasráđiid earáiguin mo iežas ja siidda dagut ja válljemat váikkuhit luondubirrasii, produktivitehtii, kvalitehtii ja ekonomijii
- bargat gustovaš mearrádusaid ja šiehtadusaid mielde mat regulerejit bargodili fágas, ja selvehit bargoaddi ja bargi geatnegasvuođaid ja vuoigatvuođaid

Dađistaga árvoštallan

Dađistaga árvoštallan galgá veahkehit ovddidit oahppama ja loktet gealbbu. Oahpahallit čájehit ja ovdánahttet gealbbu jo3 boazodoallofágas go sii geavahit máhtu, gálggaid ja jurddašit kritihkalaččat prográmmafága bargguid čoavdimis. Bagadeaddji galgá láchčit dili vai oahpahallis lea mielváikkuheapmi ja oahppanmovtta oalguhit iešguđetlágan bargguid bokte.

Bagadeaddji ja oahpahalli galgaba ságastallat fidnooahppi ovdáneami birra jo3 boazodoallofágas. Oahpahallit galget oazžut vejolašvuođa mitalit maid sii hálddašit, ja iežaset fágalaš ovdáneami reflekteeret. Bagadeaddji galgá bagadallat viidásat oahppamis ja heivehit oahpahusa nu ahte oahpahallit sáhttet bagadallama ávkkástallat ja loktet iežaset gealbbu fágas.

Árvoštallanortnet

Ovdal fágageahččaleami galget buohkat geat eai leat čuvvon dábálaš oahppomannolaga, leat ceavzán čálalaš eksámena mii lea ráhkaduvvon fága oahppoplána vuodul. Eksámen ráhkaduvvo guovddáš ásahusain ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Eksámenis ii galgga leat ráhkkanoassi

Jo3 boazodoallofága oahpahus galgá loahpahuvvot fágaiskosiiin. Buohkat galget čađahit fágaiskosa, mii galgá čađahuvvot golmma bargobeavvis.